

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Sacramentis in Genere, & duobus primis in specie

Bosco, Jean a

Lovanii, 1665

Concl. I. Omnia novæ legis Sacramenta rebus ut materia, & verbis ut forma perficiuntur, non verò intrinsecè constituuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73340)

actualius, potest dici forma respectu potentia-
horis. Similiter quod est spiritualis potest
dici forma respectu eius, quod est minus spiri-
tuale. Igitur ex mente Scoti illud est ma-
teria in fundamento relationis Sacramen-
talis, quod determinatur; hoc forma, quod
determinat &c.

De hac compositione, sive materia &
forma quaeritur primò, an reperitur in
omni Sacramento novæ legis? Pro resolu-
tione sit

CONCLUSIO I.

**Omnia novæ legis Sacramen-
ta rebus ut materia, & ver-
bis ut forma perficiuntur;
non verò intrinsecè consti-
tuuntur.**

signis nullo modo possum. Itaque per res in-
telliguntur illa entia, quæ aliorum signo-
rum, putà verborum, sunt objecta, quorum
ut plurimum aliquis est humanus usus præ-
ter significationem, ut abluendi, unguendi
& similia. Per verba intelliguntur voces
impositæ ad significandum, ad quæ etiam
revocari possunt nutus, & earum rerum
signa, quarum nullus alius est communis
usus præter significationem.

Ex quo festinè cognoscitur, quare ver-
ba ordinariè obtineant locum formæ, quia
videlicet magis determinata in significan-
do, & pars magis principalior, magisque
spiritualis. Quamquam & contingere
possit, prout contingit in Sacramento Pœ-
nitentiæ, quòd aliqua verba, scilicet con-
fessio oris, sint materia; utique quia per
alia verba posteriora, scilicet absolutio-
nem magis determinantur.

Et si objicias: Una est & indivisi-
bilis significandi, & actualis significatio
materiæ & formæ; quia una & eadem in-
stitutio divina indivisibiliter terminata ad
significationem verborum & rerum; non
enim priùs Deus instituit verba, postea
res, sed utrumque simul. Respondeo: equi-
dem verborum significatio magis est de-
terminata propter majorem aptitudinem,
quam habent verba, ut à Deo instituun-
tur ad significandum effectum Sacramen-
talem.

Quid clarius, quàm in forma consecra-
tionis? Quamquam enim ex institutione
Christi non priùs Sacramentaliter signifi-
cet, id est, significet & simul efficiat præ-
sentiam corporis & sanguinis, quàm ipsæ
species; liquet profectò vel ex sola institu-
tione humanâ, ita determinatè significare
hujusmodi præsentiam, ut falsa sint illa
verba in ore Christi, nisi efficiant, quod
sonant. Quid autem simile reperitur in spe-
ciebus, quæ ex natura sua representant
substantiam panis, & per ipsam formam,
accedente voluntate divinâ, constituun-
tur in esse signi corporis & sanguinis
Christi?

Unde rectè Lugo disp. 2. sect. 2. n. 48.
Si sermo (inquit) sit de significatione, quam
habent ex institutione; certum est tam
species, quàm verba significare æquè præ-
sentiam Christi, & nutritionem animæ;
neque enim species sine verbis, nec verba
sine speciebus aliquid horum significant,
sed omnia simul indivisibiliter; sicut sylla-
bæ omnes simul & indivisibiliter signifi-
cant rem significatam per vocem; & sicut
etiam in rebus sacris indulgentia, quæ
conceditur jejunanti & danti eleëmofynam,
non

Ex quo cog-
noscutur
quare verba
ordinariè
obtinere
locum for-
mæ.

Obiectio
solutiva.

Et declara-
tur à simili.

Lugo de ar-
tibus

3.
Prima pars
conclusio-
nis est defi-
nita in con-
cilio Flo-
rentino;

Prima pars est definita à Concilio Flo-
rentino in litteris Unionis ibi: *Hæc
omnia Sacramenta* (agit de Sacramentis
novæ legis; nam antiqua utpote obscuriora,
quia & status obscurior, non exigebant
aliqua determinata verba) *tribus perficiun-
tur, videlicet, rebus ut materia, verbis tan-
quam formâ, & personâ ministræ conferentis
Sacramentum, cum intentione faciendi quod
facit Ecclesia. Quorum si aliquid desit, non per-
ficiuntur Sacramentum.*

Et funda-
tur principi-
aliter in
voluntate
Christi.

Principalis ratio est voluntas Christi,
quæ colligitur partim ex Scriptura, ut in
Baptismo & Eucharistia, partim ex com-
muni consensu SS. Patrum, ac perpetuâ
traditione Ecclesiæ; quæ à temporibus
Apostolorum usâ est rebus & verbis in ad-
ministratone quorumcumque Sacramen-
torum. Congruentia est major explicatio
effectûs gratiæ: cum enim teste Apostolo
& Evangelistâ Joanne cap. 1. sui Euange-
lij v. 17. *Gratia & veritas per Jesum Chri-
stum facta sit; non abs re erat, quòd per-
fectissimis signis novi testamenti fidelibus
innotesceret. Et quæ signa perfectiora,
quàm res, quæ videntur, & verba, quæ
audiuntur? Certè visus & auditus sensus
perfectiores censentur.*

Congruen-
tia est ma-
jor explica-
tio effectûs
gratiæ.

4.
Verba se-
cundum D.
Augustinû
obtinuerunt
principali-
ter significandi.

Quæritur; res, an verba perfectiùs signi-
ficent? Respondet D. Aug. lib. 2. de
Doctrina Christiana cap. 3 *Verba inter
homines obtinuerunt principatum significandi
quæcumq; animo concipiuntur, si ea prodere
quis velit. Rationem inferiùs assignat: Nam
& illa signa omnia, quorum genera breviter
attingi, potui verbis enuntiare, verba verò illis*

non respondet partialiter jejuniis & partialiter elemosynæ, sed utriusque simul & indivisibiliter. Si autem loquamur de significatione remota & fundamentali antecedente omnem institutionem Christi, constat verba significare præsentiam, species verò nutritionem. Sed hæc speculativa pro clariori intelligentia Florentini.

6. Notandum primò Eugenium etiam loqui de materia remota Sacramenti.

Adverte primò, Eugenium in verbis præallegatis non minus loqui, imò magis, de materia Sacramenti remota, quàm proxima. Nam (inquit) materia Baptismi est *aqua vera & naturalis*, materia Confirmationis *chrisma*, materia Eucharistiæ *panis triticus & vinum de vite*, materia extremæ Unctionis *oleum olivæ*, quæ omnes sunt materiæ remotæ, ut infra proprijs locis explicabitur.

Notandum secundò non intendere Pontificem in omnibus Sacramentis, accipiendo pro singulis generum, requirantur verba formalia sive propriè dicta. Coligitur, quia §. Septimum est Sacramentum Matrimonij: *Causa* (ait) *efficiens Matrimonij regulariter est mutus consensus per verba de præsentem expressus*. Ergo in casu necessitatis, v. g. si contrahens est mutus, validè & licitè exprimitur per nutus, aut alia signa æquipollentia: nam exceptio firmat regulam in contrarium; & expressè deciditur cap. *Tua fraternitati* de Sponsalibus, ibi: *Nam surdi & muti possunt contrahere Matrimonium per consensum mutuum sine verbis*. De quo latius in proprio tractatu.

Adverte secundò: Concilium non intendit, quòd in omnibus Sacramentis, accipiendo pro singulis generum, requirantur verba formalia sive propriè dicta. Coligitur, quia §. Septimum est Sacramentum Matrimonij: *Causa* (ait) *efficiens Matrimonij regulariter est mutus consensus per verba de præsentem expressus*. Ergo in casu necessitatis, v. g. si contrahens est mutus, validè & licitè exprimitur per nutus, aut alia signa æquipollentia: nam exceptio firmat regulam in contrarium; & expressè deciditur cap. *Tua fraternitati* de Sponsalibus, ibi: *Nam surdi & muti possunt contrahere Matrimonium per consensum mutuum sine verbis*. De quo latius in proprio tractatu.

Solum hîc nota ideo Pontificem usum fuisse generali locutione; quia in solo Matrimonio erat exceptio, & nulla est regula tam generalis, quin aliquam patiat, aut pati possit exceptionem.

7. Non posse penitentiam solis verbis perfici, sufficienter docet Pontifex assignando pro quali materia cordis contritio nem,

Enimverò quòd aliqui sentiunt Penitentiam perfici posse solis verbis, oris scilicet confessione & absolutione, satis improbat Concilium, quando pro quasi materia assignat cordis contritionem, dicens: *Quartum Sacramentum est Penitentia, cuius quasi materia sunt actus penitentis, qui in tres distinguuntur partes. Quarum prima est cordis contritio, ad quam pertinet ut doleat de peccato commisso cum proposito de cætero non peccandi*.

Qualiter & loquitur Concilium Trident.

Eodem ferè modo loquitur Trident. sess. 14. cap. 3. ibi: *Sunt autem quasi materia huius Sacramenti penitentis actus, nempe contritio &c. quam cap. 4. in principio definit: Animi dolor ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero*. Quis autem ambigit dolorem illum, atque propositum esse actum voluntatis?

Et si contra arguis; quia dolor ille non est sensibilis, nisi per verba. Respondeo, per alia signa posse fieri sensibilem: nam & ipsa confessio oris, quamvis ex consuetudine requirat verba propriè dicta, indubiè tamen in defectum vocis fieri potest, imò & debet, nutu vel scripto.

Inferat aliquis: Ergo sicuti confessio oris quocumque signo externo fiat, censetur verbum, & non res; ita etiam contritio. Respondeo disparitatem esse, quòd contritio formaliter sit actus voluntatis; confessio autem externa enarratio peccatorum, quæ quia communiter fit verbis propriè dictis, ideo aliud quodcumque signum, quod in locum ejus substituitur, rationem obtinet verbi, & non rei; & per consequens signum externum contritionis, tamen si esset verbum propriè dictum, magis res, quàm verbum censendum foret.

Sanè si una & eadem esset pars contritio & confessio, malè diceret Florent. *Quarum prima est cordis contritio &c. Secunda est oris confessio*. Et Trident. perperam enumeraret tres actus penitentis, nempe contritionem, confessionem & satisfactionem.

Taceo contritionem posse subsequi confessionem, ut dicam in materia de Penitentia. Certè clarissimum est, materiam circa quam, sive objectum absolutionis esse peccata, quæ etsi solius oris essent, essentialiter tamen involvunt actum voluntatis, ut omnes fatentur cum D. Aug. lib. de vera Religione cap. 14. ibi: *Ubi ad peccatum voluntarium est malum, ut nullo modo sit peccatum propriè dictum, si non sit voluntarium*. Unde ipsa veritas Christus Matth. 15. v. 19. testatur: *De corde exeunt cogitationes male, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemia: hæc sunt, quæ coinquinant hominem*.

Secunda objectio (inquit Lugo disp. 2. sect. 1. n. 7.) est ex Sacramento Matrimonij, quod solis verbis perfici videtur; illis scilicet quibus conjuges mutuum consensum expriment. Deus bone quàm hîc laborat Card. ut inveniat solutionem! Et postquam folia chartæ implevit verbis, vix tandem intentum assequitur. Ast meo judicio, salvo meliori, res est facilis; quippe secundum communem sententiam, quam Lugo non negat, corpora contrahentium sunt materia remota; quis autem sanæ mentis asserit illa non esse res?

Si dicas: contrahentes sunt ministri, ergo non materia; enimverò Pontifex pontifex ministrum tanquam distinctum à materia inquiens:

Objectioni occurrunt.

Contritionem & confessionem non esse eandem partem ex Florentini & Tridenti constat.

S. Aug.

Matth. 15.

8.

objectio desumpta ex Sacramento Matrimonij, Lugo.

Solvitur; eo quòd corpora contrahentium sunt materia remota.

Illationi quòd contrahentes sint ministri, adeoque non materia.

Secl. 3. De Mat. & forma Sacram. Concl. 1. 41

Responde-
tur primò.

Inquiens : *Hac omnia tribus perficiuntur materia, formâ & personâ ministri.* Respondeo primò, corpora contrahentium esse distincta ab ipsis contrahentibus, uti pars distinguitur à toto.

Responde-
tur secundò.

Respondeo secundò cum Lugone supra num. 32. sufficere distinctionem virtutalem, quam nemo inficiatur reperiri inter contrahentes, ut sunt ministri, & eosdem, ut obtinent locum materiæ circa quam: sicut tutor vendens & emens rem pupilli sui duplicem virtualiter sustinet personam: & sicut legislator seipsum obligans aut secum dispensans, caput est, atque membrum communitatis.

9.
Fundamen-
tum pri-
mum expli-
cationis Flo-
rentini.

Fundamentum huiusmodi explicationis Concilij assigno Primum; quia non distinguit simpliciter inter materiam & ministrum; sed nominat personam ministri conferentis Sacramentum cum intentione &c. Clarum autem est, illam intentionem propriam esse soli ministro quâ tali. Quidni ergo ratione illius sufficienter distinguitur à se ipso, ut suscipiente Sacramentum, vel ut materia circa quam?

Fundamen-
tum secun-
dum.

Secundum; quia cum assignasset Eugenius aliorum Sacramentorum materias & formas realiter inter se distinctas, ubi pervenit ad Sacramentum Matrimonij, non ait: *Huius Sacramenti materia sunt corpora contrahentium, forma verba quibus exprimitur internus consensus, minister ipsi contrahentes;* sed exprimit solam causam efficientem, dicens: *Causa efficiens Matrimonij &c.* tacite innuens, non reperiri inter materiam, formam & personam ministri illam realem diversitatem, quæ invenitur in alijs Sacramentis. Plura de materia Matrimonij proprio loco.

10.
Notandum
tertio per
formam all-
quando SS.
Patres intel-
ligere for-
mulam obli-
servari solum
tam in ad-
ministratio-
ne Sacra-
mentorum,
& Auguſt.

Adverto tertio, per formam aliquando SS. PP. intelligere formulam sive ritum observari solum in administratione Sacramenti. Ita accipit D. August. lib. 1. de Peccatorum meritis cap. 34. ibi: *Quid de ipsa forma Sacramenti loquar? vellem aliquis istorum, qui contraria sapiunt, mihi baptizandum afferret. Quid in illo agit exorcismus meus, si in familia diaboli non tenetur? ipse certe mihi fuerat responsurus pro eodem parvulo, quem gestaret, quia ille per se respondere non posset &c.* Et tandem concludit *Falsam igitur vel fallacem parvulis tradi Baptismatis formam, in qua sonaret, quod utique agi videretur, & tamen nulla fieret remissio peccatorum; viderunt aliqui eorum, nihil execrabilius ac detesta-*

bilius dici posse atque sentiri. Ubi aperte constat formam Baptismi appellari ab Augustino illam formulam seu ritum Baptismi, quatenus comprehendit exorcismos &c.

Porro illam, quam hic nominat formam Sacramenti Epistolâ 105. ad Sixtum, paulò ante finem vocat ritum, ibi: *Circumſpiciantur enim (Pelagiani) & divinarum auctoritate lectionum, & antiquis tradito, & retento firmiter Ecclesie ritu in Baptismate parvulorum, ubi apertissime demonstratur, infantes & cum exorcizantur, & cum ei per eos, à quibus gestantur, renuntiare respondent, à diaboli damnatione liberari.*

Hunc etiam modum loquendi usurparunt Patres Concilij Milevitani (cui interfuit Augustinus) cap. 2. & habetur c. placuit 153. de Consecratione dist. 4. *Placuit ut quicumque parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, aut dicit in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quòd lavacro regenerationis expiatur (unde fit consequens, ut in eis forma Baptismatis in remissionem peccatorum, non vera, sed falsa intelligatur) anathema sit.* Eisdem planè verbis utitur Concilium Tridentinum sess. 5. in decreto de peccato originali §. 4.

Adverto quartò, ut propiùs accedamus ad secundam partem conclusionis, non esse idem in decreto Eugenij, Sacramentum perfici materiâ & formâ, & Sacramentum intrinsecè constitui sive componi ex materiâ & formâ. Declaro ex ipsis verbis: *Omnia (inquit Pontifex) Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materiâ, verbis tanquam formâ, & personâ ministri.* An ergo personâ ministri intrinsecè constituitur Sacramentum? Negant omnes. Assignat Eugenius pro materiâ Eucharistiæ panem & vinum: num ideo ex pane & vino intrinsecè componitur hoc Sacramentum? Nemo asserit. Satisfactio dicitur quasi materia, aut saltem pars quasi materiæ Sacramenti Pœnitentiæ, quæ tamen juxta communem & certissimam omnium Theologorum sententiam non est nisi pars integralis.

Dices: Non est intelligibilis alius concursus materiæ & formæ, quàm compositionis unius totius per modum partium essentialium. Respondeo; in composito naturali & physico, quod requirit omnes partes simul existentes, concedo: in composito morali, quale est Sacramentum, cujus

F una

Idem

Prout intel-
lexerunt Pa-
tres Conci-
lij Milevita-
ni,

Et Concilij
Tridentini.

11.
In decreto
Eugenij non
est idem Sa-
cramentum
perfici ma-
teriâ & for-
mâ, & in-
trinsecè et
ipsi constituitur

Objectioni
satisfit.

una pars, etiam subinde longo tempore, aliam precedit, nego. Ut ut sit, certum est definitionem Concilij non posse intelligi de rigoroſa & propriè dicta compositione; cum Sacramentum non sit reale & propriè dictum compositum.

Per materiam & formam non intelligenda propriè dicta materia & forma; ut ex Concilij constat.

Unde nec per materiam & formam intelligenda venit propriè dicta materia & forma, ut perspicuè indicant ambo Concilia Florent. & Trident. dum pro quasi materia Penitentiae assignant contritionem, confessionem & satisfactionem. Et fortassis idcirco nusquam utuntur verbo *componuntur*, sed *perficiuntur*, id est, requirunt ad sui existentiam sive formaliter sive praesuppositivè.

12. Hinc colligitur non dicendum oppositum secundae partis conclusionis esse definitum in Florentino.

Ex quo citius cognoscitur nimis leviter aliquos dixisse, oppositum secundae partis conclusionis esse definitum in Concilio Florent. supra, cum non solum Florentinum, sed etiam Trident. magis videatur sententiae nostrae favere, quae est Scoti diversis in locis.

Eucharistia essentialiter consistere in solis speciebus consecratis, docet Scotus, cum sit Sacramentum permanentis.

Nam in primis Eucharistiam consistere essentialiter in solis speciebus consecratis docet 4. dist. 8. q. 1. n. 6. & 7. & quaest. 2. n. 3. Cum enim hoc Sacramentum sit permanentis, nequeunt verba, utpote naturam suam transitoria, esse de intrinseca illius ratione. De substantia panis & vini similiter evidens est: quamquam praesuppositivè requiratur, velut materia ex qua, & transiens; prout verba tanquam principium effectivum, utpote quibus *Sacerdos* (verba sunt Florentini supra) *in persona Christi loquens hoc conficit Sacramentum*. Plura in materia de Eucharistia.

Similiter penitentiam intrinsecè consistitui solis verbis absolutionis,

Præterea, Penitentiam intrinsecè consistitui solis verbis absolutionis, indicat Doctor Subtilis 4. dist. 14. q. 4. n. 3. & expressè habet dist. 16. q. 1. n. 7. Ratio breviter est: quia sola absolutio significat sacramentaliter gratiam remissivam peccatorum, ut (Deo favente) ostendam in disp. de Penitentia, unàque satisfaciam objectionibus Thomistarum, aliorumque communiter Theologorum, qui secuti Doctorem Angelicum contrarium sustinent.

Ex eodem colligitur Sacramentum matrimonij essentialiter absolvi mutuo consensu, per verba vel signa aequivalentia de praesenti expresso.

Denique Sacramentum Matrimonij essentialiter absolvi mutuo consensu per verba vel alia signa aequivalentia de praesenti expresso, colligo ex Scoto 4. dist. 16. q. 1. num. 17. in definitione hujus Sacramenti, quam hic non profero, ne in principio longior sim, quam oportet. Cæterum ratio est: quod sola ista verba vel alia signa aequivalentia, minimè autem corpora contrahentium (quae sunt materia Sacramenti, ut supra dictum est, & obje-

ctum dumtaxat, circa quod contractus matrimonialis versatur) significant effectum Sacramenti.

Porro reliqua Sacramenta perficiuntur rebus ut materia, & verbis ut formâ, sic ut utraque sint de eorum intrinseca essentia, quoniam efficaciter significant gratiam sacramentalem, ut discurrenti per singula facile patebit.

Reliqua Sacramenta intrinsecè constituuntur materia & formâ.

Atque hic finis fuisset praesentis conclusionis, nisi apud Lugonem reperissem novam & haecenus inauditam opinionem, quam fuse probat disp. 2. sect. 7. Et quae ista? Intentio Ministri intrat ad componendum intrinsecè Sacramentum. Ratio autem gravissima (aliàs levissima) est: quia illud debet esse intrinsecum alicui composito, quo ablato, & manentibus omnibus alijs, non manet tale compositum; sed posita materia & formâ Baptismi, & omnibus, praeter intentionem Ministri, non datur Sacramentum; ergo illud, quod deerat, nempe intentio, erat aliquid intrinsecè componens Sacramentum: alioquin nihil deesset intrinsecum; & per consequens, deficiente intentione, daretur totum esse intrinsecum Sacramenti, atque adeo daretur Sacramentum, quod nihil aliud est, nisi totum suum esse intrinsecum. Haecenus Cardinalis.

Qui eoque progressus fuit, ut etiam peccata dixerit esse de essentia intrinseca seu partem essentialem Sacramenti Penitentiae; sed absque ullo fundamento: cum aliud sit ab aliquo essentialiter praesupponi, praerequiri, connotari: aliud directè & intrinsecè in aliquo tanquam partem componentem contineri. Enimverò etiam Deus v. g. involvitur in objecto contritionis, & tamen non est pars Sacramenti Penitentiae. Similiter creator praesupponitur cuilibet creaturae, & quilibet causa suo effectui, & tamen quis nesciat non esse partem essentialem illius? sic objectum necessarium est actui, & terminus relationi; an propterea de intrinseca essentia vel objectum actus, vel terminus relationis? Noli cogitare, noli dicere; sed mecum dicere.

Qui & peccata dicit esse partem essentialem Sacramenti penitentiae.

Quod non est fundamentum.

Intentio ministri non intrat ad componendum intrinsecè Sacramentum, sed est terminus extrinsecus essentialiter requisitus. Ita longè & latè, imò longius & latius quam controversia merè speculativa postulet, Dicastillo Tract. 1. disp. 1. dub. 19. per totam.

14. Dicendam itaque intentionem Ministri esse terminum extrinsecum essentialiter requisitum, Dicastillo, Probatur primò,

Probatur primò: quia nullum Concilium intentionem inter partes recensuit, neque etiam ullus Theologorum ante Lugonem: non

Sect. 3. De Mat. & forma Sacram. Concl. 1. 43

non sunt autem novæ partes invhendæ in Sacramenta ad eò membratim ab Ecclesia & DD. declarata: neque est ratio quare magis diceretur materia, quàm forma; & tamen nemo hæctenus agnovit partem aliquam essentiali præter materiam & formam.

Secundò: pariter dicendum esset intentionem suscipientis adulti esse partem Sacramenti; adeoque Baptismum adulti habere plures partes diversæ rationis, quàm parvuli, in quo non requiritur intentio.

Tertiò: Sacramentum ipsum est objectum intentionis; quippe minister intendit conficere Sacramentum: ergo non est intrinseca ipsi Sacramento; etenim non intendit conficere intentio se ipsam.

Quartò: intentio conficit Sacramentum; ergo non est de ipsius essentia, cum causa efficiens sit extra essentiam effectus.

Allegantur varia absurda: ut quòd persona suscipientis, persona ministri, in aliquibus Sacerdotium aut iurisdicctio, in extrema Unctio infirmitas, in alijs Sacramentis Baptismus; in Baptismo carentia alterius Baptismi includatur tantquam pars componens. Sufficit igitur, quòd sit terminus extrinsecus essentialiter requisitus: sicut ad valorem Matrimonij requiritur Parochus, ad valorem testamenti testes, & alia plures solemnitates, quæ tamen non propterea appellantur partes essentielles Matrimonij, aut testamenti; sed conditiones sine quibus non existit substantia hujusmodi contractuum.

Ad gravissimam (ut eam vocat Lugonius) rationem in oppositum admittit Major, Respondet Dicastillo supra n. 352. Minorem involvere contradictionem in ea suppositione; dum ait: *Sed posita materia & forma Sacramenti, & omnibus alijs præter intentionem Ministri, non datur Sacramentum*: implicat enim contradictionem poni materiam & formam sine intentione Ministri; non quia intentio sit pars materiae v. g. ablutionis in Baptismo, aut pars formæ, quæ sunt verba, sed quia illa ablutio, & verba illa non sunt materia & forma per se tantum esse physicum, quod habent; nec à Christo sunt secundum esse physicum tantum instituta pro materia & forma Sacramenti, sed secundum quod procedunt efficienter aliqua ratione (saltem imperativè moraliter) ab intentione Ministri: adeoque secundum entitatem suam mo-

ralem, quam accipiunt à persona Ministri conferentis Sacramentum, id est, applicantis materiam & formam, symbola illa externa, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia: sic quippe & non aliter sunt actio Christi, quæ sola elevata est ad dignitatem Sacramenti.

Quemadmodum ergo persona Ministri, tametsi essentialiter requiratur, nihilominus non est pars intrinsecè componens, sed causa efficiens extrinseca, quam Sacramentum ut tale essentialiter respicit; ita quoque intentio, quæ à Concilio Florentino non computatur in materia & forma, sed conjungitur personæ Ministri; adeoque illius potius conditiones, sive naturam sequi convenit, quàm materiæ aut formæ.

Sed ad hæc quid Cardinalis? Hic modus (inquit n. 130.) explicandi difficilis est; quia ij Theologi, ne dicerent id, quod sibi videbatur esse (adde & reverè est) contra sensum communem, scilicet intentionem esse intrinsecam Sacramento, asserunt alia, quæ planè multò plus opponuntur doctrinæ & sensui communi; scilicet, non omnes ablutiones & prolationes verborum posse esse materiam & formam validam Sacramenti Baptismi ex vi præsentis institutionis; sed aliquas posse esse, & aliquas non esse.

Ex quo infert primò: Unde hæc propositio universalis vera non erit: *Omnis ablutio est, quantum est de se, materia apta ad Sacramentum Baptismi*; plures enim ablutiones non sunt à Christo institutæ ad hoc Sacramentum magis, quàm percussiones, vel alia actiones disparatæ.

Hercule acutè! Non arbitror profecto quemquam vel à limine salutis institutionem Sacramentorum, quin manibus (ut communiter loquimur.) palpet evidentissimum discrimen inter ablutiones, & percussiones aut alias actiones disparatas. Quamquam enim non omnis ablutio de facto sit materia Sacramenti ex defectu alicujus respectus moralis, sive ad formam, sive ad personam ministri cum intentione, sive ad subjectum capax; ex vi tamen præsentis institutionis Christi, quantum est de se, idonea planè est, ut cæteris concurrentibus actu componat Baptismum. An forsitan etiam percussio, aut alia actio disparata? Expectabo responsonem, & venio ad secundam illationem.

Unde (inquit) consequenter possit aliquis dicere, quòd in Sacramento Matrimonij consensus internus contrahentium non sit

Offenditur à simili.

16. Responso Lugonis.

Ex communi sententia non sequitur, plures ablutiones non esse magis à Christo institutas ad Baptismum, quàm alias actiones disparatas.

Non sequitur secundò posse similiter dici consensum internum contrahentium non esse partem intrinsecam Sacramenti Matrimonij

pars intrinseca Sacramenti, sed solum conditio requisita; Sacramentum verò constare ex solis verbis & nutibus externis: Christum autem non assumpsisse ad significandam gratiam in illo Sacramento omnia verba & omnes nutus, sed aliquos; & Deum providere, ut quando deest consensus internus, non producat illa locutio in individuo, quam Christus instituit, sed alia ex illis, quas non instituit ad significandam gratiam; atque eo pacto consensus internus non componet intrinsecè illud Sacramentum, sed sola verba, aut nutus externi tales. Et continuo subsumit: Quod tamen concedi non potest.

Affertior, idque propter rationem adiunctam: Quia (inquit) materia illius Sacramenti (vel potius secundum Doctorem Subtilem tota essentia) est contractus legitimus; nihil autem magis intrinsecum, & essentiale contractui (saltem Matrimonij juxta omnes Theologos) quam consensus contrahentium: quando enim consensus deest, non datur verus contractus, sed fictus & apparens. Ergo sicut consensus est intrinsecus contractui Matrimonij, sic etiam intrinsecus est illi Sacramento: Concedo totum.

17. Prosequitur: Si autem consensus internus est pars intrinseca in Sacramento Matrimonij, non apparet cur non sit idem dicendum de consensu interno, seu de intentione in Baptismo & Confirmatione; cum eodem modo potuisset Christus instituire sola signa externa in Matrimonio, sicut in illis, & consensus in Matrimonio sit quedam intentio faciendi verum legitimum contractum, sicut baptizans habet intentionem faciendi verum & legitimum Baptismum.

Verè dixit Card. non apparet, cur non sit idem dicendum: scilicet ijs, qui relicto communi sensu fidelium novas moliantur opiniones: alioquin ceteris Theologis recentioribus, qui insistant vestigijs suorum prædecessorum, perspicuè manifesta est inconsequentia; & si queris rationem disparitatis, aperi oculos & vide.

Et disparitas est manifesta.

Matrimonium contractus est, & quidem onerosus: num similiter Baptismus & Confirmatio? Nequaquam. Contractus verò quid? Jurisconsultus L. 19. *la-beo* de verborum significatione: *Contractum autem ultro citroque obligationem, quod Græci συναλλαγμα, vocant.* Porro obligatio est vinculum morale ortum ex mutuo consensu signo aliquo externo expresso: ut proinde contractus omnem suam efficaciam accipiat ab interna voluntate se obli-

gandi; imò non videtur aliud formaliter esse, quam voluntas se obligandi: patet in voto, quod est promissio facta Deo. eisdem planè efficaciam sive fuerit merè internum, sive externum.

Cum ergo Sacramentum Matrimonij essentialiter involvat contractum Matrimonij; hic autem nihil aliud sit quam consensus seu volitio reciproca maris & femine signo externo manifestata, quæ jus perpetuum tradunt in mutua corpora ad usum conjugalem, verissime dixit Em. supra, & omnes Theologi cum ipso fatentur, Sacramentum Matrimonij intrinsecè componi; imò nihil esse aliud formaliter quam illas volitiones, sive intentiones se obligandi.

Idem tamen dicendum esse de intentione Sacramenti in Baptismo & Confirmatione constanter negant, idque quia Sacramentum Baptismi (& eadem est ratio de alijs) non est formaliter intentio conficiendi Sacramentum, sive faciendi quod facit Ecclesia, sed signum sensibile à Deo institutum & determinatum ad significandum efficaciter gratiam sanctificantem; ita quòd efficacia Sacramenti principaliter oriatur, non ab intentione Ministrum; sed à signo externo, ut substat institutioni & determinationi divinæ; ex qua requiritur intentio potius ut causa efficiens & agens extrinsecum, sicuti & aliæ multæ conditiones, quam ut intrinsecum constitutum.

Instas pro Lugone: Ergo etiam in Matrimonio intentio conficiendi Sacramentum non est pars essentialis. Concedo totum. Atque in eo videtur deceptus Emin. quòd non distinxerit inter intentionem Sacramenti & intentionem contractus, quasi idem esset Sacramentum Matrimonij & contractus Matrimonij, contra unanimes consensum omnium Doctorem, quem expressit Doctor Subtilis 4. dist. 27. q. unica n. 16. ibi: *De quinta conclusione dico quòd aliud est Matrimonium, & aliud contractus Matrimonij, & aliud Sacramentum Matrimonij.*

Et quid illustrius? Quippe contractus Matrimonij institutus est in Adamo, cum Sacramentum solum sit institutum in nova lege. Unde etiam modò inter infideles valet Matrimonium in ratione contractus civilis, & non Sacramenti; fortè & inter fideles, si habeant voluntatem contrahendi, & non conficiendi Sacramentum: aut nunquam valet in ratione Sacramenti & non contractus: quoniam licet Deus potuisset instituire sola signa externa, & illis tanquam

18. Intentio conficiendi Sacramentum Matrimonij non est pars essentialis illius.

Distinguentur inter intentionem contractus, & intentionem Sacramenti Sacros.

Ut clarè ostenditur.

quàm Dominus totius naturæ, qui perfectius habet jus in nostra corpora, quàm nos ipsi, annectere obligationem matrimonialem, indubiè tamen sic non fecit; verùm contractum matrimonialem, qualis à principio fuit, elevavit ad dignitatem Sacramenti: prout quoque in alijs Sacramentis non immutavit Christus naturam physicam ablutionis, Unctionis &c. neque significationem naturalem, vel ex institutione humanam verborum; sed superaddidit significationem Sacramentalem.

Legantur hæc attentè, & confestim apparebit paritas & disparitas inter Matrimonium ex una parte, & Baptismum, Confirmationem &c. imò & Ordinationem ex altera parte: paritas quidem in ratione Sacramenti, disparitas autem in re substrata; nam sine voluntate contrahendi, sive se obligandi non est contractus; sine voluntate verò abluendi, unguendi, tradendi instrumenta Ordinis, est vera & realis ablutio, unctio, traditio; similiter sine voluntate profertur verba, vera & realis prolatio.

Et si urges: quia Christus non assumpsit nisi actiones & verba voluntaria; id ipsum & ego sentio, & ideo dico voluntariam ablutionem componere intrinsecè Sacramentum Baptismi: ergo voluntas faciendi quod facit Ecclesia, nego consequentiam: Illa quippe non includitur essentialiter in voluntaria ablutione, ut lippis atque tonforibus notum est.

Ex dictis facilè responderetur ad primam confirmationem Cardinalis supra n. 131. Quia (inquit) non minùs requiritur consensus internus in Episcopo conferente potestatem Ordinis, quàm in conjugante potestatem supra corpus suum alteri conjugii: nam utraque est collatio potestatis & juris. Respondeo: sed una verus contractus, altera dumtaxat Sacramentum.

Hinc Ordinatio non est collatio potestatis: sed traditio instrumentorum cum prolatione certorum verborum; & propterea in suscipiente non requiritur vera acceptatio, necessaria ad verum contractum donationis; sed sufficit contactus physicus instrumentorum. Neque Episcopus principaliter confert potestatem Ordinis, sed solum ministerialiter; eodem modo, quo confert gratiam sanctificantem, & absolvens Sacramentaliter exhibet remissionem peccatorum, ita ut non sit in potestate ejus velle dare, & actu dare potestatem Ordinis, conferre gratiam sanctificantem, exhibere remissionem peccatorum, nisi velit conficere, & de facto conficiat Sacramentum, id est, nisi mediante Sacramento.

Jam autem contrahens Matrimonium vir vel mulier, tanquam causâ principalis dat alteri potestatem supra corpus suum independentem, quantum est de se, à ratione Sacramenti; quamquàm & illam post Christi institutionem, ut causâ ministerialis contractui annectat, non per voluntatem præcisam contrahendi, sed per voluntatem conficiendi Sacramentum, quæ ordinariè quidem inter fideles censentur & sunt una & eadem; puta, quia voluntas Sacramenti implicitè includitur in voluntate contractus. Interim nihil obstat, quò minùs una in re sit distincta ab alia, imò & separata, sic planè ut valeat contractus & non Sacramentum, ut uberius dicam in materia de Matrimonio. Et hæcenus quidem pro opinione communi, & magis accommodata sensui fidelium.

Equidem sustineri potest (ait quidam Neotericus Auctor) oppositum, dicendo intentionem ministri esse partem essentialem Sacramenti consistentis in actione; non tamen partem condistinctam, sed in ipsa actione computatam, etiam à Concilijs: quæ dum ablutionem v. g. dicunt esse materiam Baptismi, loquuntur utique de ablutione libera, & quidem certæ speciei moralis. Unde sicut intentio non tantùm dandi aliquod signum consensus, sed etiam contrahendi seque obligandi censetur de intrinseca essentia contractus; & sicut intentio votendi, orandi &c. censetur de intrinseca essentia voti, orationis &c. sic Sacramentum quod est actio quædam libera ac certæ speciei moralis, includit in se intentionem agentis illam, non tantùm actionis externæ ut sic, sed etiam actionis ut talis. Ita ille; sed non multò solidiùs Cardinale.

Nam, ut omittam Concilia plerumque non agere de materiâ proximâ, ablutione, unctio, &c. sed remota; aqua videlicet, oleo &c. ex nullo capite constat, sed est mera conjectura, Concilia (si quæ sint & dicant ablutionem esse materiam Baptismi) loqui de ablutione libera certæ speciei moralis, & non magis de ablutione simpliciter voluntariâ, capaci significationis Sacramentalis per respectum extrinsecum ad personam abluentem, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia.

Sanè si in ipsa actione computatur intentio; Cur putas Florentinum præter res & verba, expressè enumerat personam ministri cum intentione? An quia per res intellexit solam materiam remotam? Sextum (inquit) Sacramentum est Ordinis, cuius materia est illud, per cuius traditionem confertur

Et ostenditur disparitas inter intentionem conferendi Ordines, & intentionem matrimonij.

20. Non multò Cardinale solidiùs quidam iustitiam posse asserit, intentionem ministri esse partem essentialem in ipsa actione computatam, etiam à Concilijs.

Mera conjectura est, Concilia loqui de ablutione libera certæ speciei moralis.

Confutatus ex Florentino.

Ne obstat Christum ad assumptum esse, nisi actiones & verba voluntaria.

19. Respondetur ad primam confirmationem Cardinalis.

fertur Ordo, sicut Presbyteratus traditur per calicis cum vino & patena cum pane porrectio-
nem. Ecce materia proxima & actio Sacramentalis, porrectio scilicet calicis. Et verba quid aliud sunt, quam prolatio verborum? Vel ergo ex mente Pontificis intentio est pars essentialis condistincta, vel simpliciter non est pars essentialis, sed conditio dumtaxat sine qua non ablutio & prolatio verborum actu componunt Sacramentum Baptismi.

Ad simile de contractu patet respon-
sio ex dictis contra Em. Et eadem est ratio de Oratione, quæ à D. Damasceno lib. 3. de Fide orthodoxa cap. 24. definitur: *Petitio decentium à Deo*; & ab Augustino ser. 23. de tempore vocatur *Desiderium invisibilem*; & lib. de Spiritu & littera cap. 50. describitur: *Conversio mentis in Deum per pium & humilem affectum*. Unde apud Scotistas dicitur & est formaliter actus voluntatis. Sic planè, ut licet oratio vocalis secundum physicum suum esse importet tantummodò physicas illas voces, quibus de per se significatur desiderium aliquid habendi; totum tamen esse morale vim & efficaciam accipiat à desiderio interno, quod per se solum propriissimè & principalissimè (ut sic loquar) vocatur à tota Ecclesia oratio.

Rogo sedulum Lectorem non perfunctoriè & subsultim legere definitionem Sacramenti; sed oppidò pensitare ejus naturam, si fortè simile aliquid in eo reperiat, quia plùs vident oculi quàm oculus, ut commune habet proverbium. Interea opus inchoatum prosequor & absolvo.

21. Conatur prædictus Auctor infringere probationes supra allegatas pro sententia communi: & ad primam quidem respondet, Concilia non agere de hæc parte, sed potiùs de ipsis externis symbolis; & præsertim de materia remota. Sicut etiam ipsa institutio Christi est de essentia Sacramenti, utpote signi ex instituto, & tamen non solet recenseri inter partes: satis enim subintelligitur in ipsa materia & forma, quæ utique sunt partes, tum quatenus à Christo instituta, tum quatenus certà intentione adhibentur.

Concilia agunt de intentione tanquam de re aliqua distincta à materia & forma, necio quomodò aliquis, qui Concilia legit, possit ignorare. Institutionem quoque non tacuit Concilium Trident. quando can. 1. de Sacramentis in genere sess. 7. definit, omnia Sacramenta novæ legis à Jesu Christo Domino

nostro fuisse instituta. Florentinum verò non recensuit eam inter partes; quia non est pars, sed totum; quandoquidem in omnibus partibus subintelligatur, idque necessariò & essentialiter, non tantum in actu secundo, id est, in actuali ministerio Sacramentorum, sed etiam in actu primo. Impossibile quippe est esse vel concipere Sacramentum, nisi sit & concipiatur institutio divina; potuisset autem esse Sacramentum, si Christo ita placuisset, & de facto optimè intelligitur absque eo quòd vel sit vel concipiatur intentio faciendi, quod facit Ecclesia, quæ solum requiritur in actuali exercitio secundum præsentem Dei voluntatem. Ecce quàm verissimè dictum sit: *Omnis similitudo claudicat*. Et iterum: *Nulla similitudo currit quatuor pedibus*. Certè præsens vix uno currit, si tamen uno pede currere possit.

Ad secundam probationem inquit: Aliud est de intentione suscipientis, quæ solum requiritur ex parte passi, tanquam conditio sine qua non est capax Sacramenti, si sit adustus. In parvulis etiam non requiritur, in quibus tamen Sacramentum habet easdem partes. Nec influere debet in Sacramentalem actionem, uti intentio ministri.

Sed quare non similiter dixit, intentionem Ministri esse conditionem sine qua non Minister est potens conferre Sacramentum? Inluit quidem in actionem Sacramentalem: sed quid tum? Etiam voluntas influit, quæ tamen propterea non ponitur pars intrinseca Sacramenti. Quòd autem in parvulis non requiratur intentio, solum arguit intentionem Ministri esse conditionem generaliore.

Ad tertiam respondet, objectum intentionis esse Sacramentum, id est, signa externa sibi condistincta: sicut Christus dicitur instituisse Sacramenta, & tamen ipsa institutio est de essentia Sacramentorum: & sicut dicitur quis velle orare, & tamen voluntas orandi est de essentia orationis. Idem est de intentione contrahendi.

Hæc responsio corrumpit intellectus terminis. Instituire ergo Sacramentum, est signis illis externis, rebus videlicet & verbis annectere significationem efficacem gratiæ sanctificantis, ita sanè quòd institutio, in quantum est essentia Sacramenti, non sit aliud quàm vis efficaciter significandi gratiam. Intendere autem Sacramentum, est velle applicare res & verba, quæ à Christo acceperunt vim significandi & conferendi gratiam, id est, quæ

S. Damasceni.

S. Aug.

22.

Licet intentio influit in actionem Sacramentalem, non idcirco ponenda pars intrinseca Sacramenti.

23.

Licet Institutio sit de essentia Sacramentorum, non tamen intentionis.

quæ à Christo sunt institutum Sacramentum, quod propriè & essentialiter definitur: signum sensibile practicum gratiæ; adeoque objectum intentionis est Sacramentum secundum totam suam essentialitatem. Alia est ratio orationis & contractus, quarum definitionem essentialem necessariò ingreditur actus aliquis voluntatis. Pro quo

Definitio essentialis
Orationis &
contractus
necessariò
ingreditur
actus aliquis
voluntatis.

Actus imperans
voluntatis non
est de essentia
Orationis vel
contractus.

Nota ad orationem & contractum duplicem posse concurrere actum voluntatis, unum, qui imperet; alterum, qui imperio pareat. Primus non est de essentia orationis, sed applicat solum voluntatem, ut vel ore final & corde, aut solo corde medio alio actu à Deo decentia postulet. Similiter actus imperans contractum neutiquam est de ejus essentia, sed alius, quo ex imperio prioris volo me actu obligare, & signo externo illam obligationem alteri significare. Porro intentio conficiendi Sacramentum majorem habet rationem imperij, quam executionis; per illam enim imperat voluntas potentij exterioribus, ut exhibeant illas res & verba, quibus Deus annectere voluit significationem & efficaciam gratiæ.

24.
Vir.

Quarta probationis negat consequentiam: nam Florentinum dicit: *Causa efficiens Matrimonij regulariter est mutus consensus &c.* & tamen quis dubitat quin sit de essentia Matrimonij? Intentio efficit, id est, facit, ut signa externa sint Sacramentum. Dicitur causa efficiens Sacramenti, quia causat, quasi imperando signa externa, in quibus maximè relucet proprietates Sacramenti.

Meliùs dixisset, tota essentia: nam (ut statim dixi) Sacramentum essentialiter definitur ab omnibus: signum sensibile practicum gratiæ; quam praxim non habet illud signum ex intentione Ministri, sed institutione divina. Et sanè actus imperans non est de essentia actus imperati. Neque intentio facit ut signa externa sint Sacramentum, aliter, quam persona Ministri, cujus est signa illa exhibere cum tali intentione; ita quòd Sacramentum non sint, si vel ab alia persona, vel cum alia intentione exhibeantur. Sicut ergo, eo non obstante, persona non est causa materialis vel formalis intrinseca, sed efficiens extrinseca, sic nihil cogit asserere intentionem esse causam intrinsecam.

Objectio ex
Florentino
soluitur.

Ad Florentinum dico, Pontificem ibi non assignare causam efficientem Sacramenti Matrimonij, sed simpliciter Matrimonij, quod propriè significat vinculum resultans ex contractu Matrimonij;

sive Matrimonium in facto esse, non in fieri. Et verò quomodò mutus consensus signo externo expressus esset causa efficiens Sacramenti, cum sit ipsum totum Sacramentum & ipsissimum signum sensibile, quod Christus elevavit ad dignitatem Sacramenti? Igitur propriè causa efficiens Sacramenti Matrimonij sunt ipsi contrahentes, qui cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, ponunt signum externum, id est, verba de presenti cum consensu interno correspondente, cui ex promissione divina annectitur gratia sanctificans.

Restant absurda (inquit prædictus Auctor) quæ videntur sequi ex sententia Lugonis; sed illa ex parte deglutit Em. (timeo, ut calor naturalis (ratio inquam) sufficiat ad digerendum. Quæ verò utilitas ex cibo non digesto?) & à nobis negantur; quia sunt tantum præsuppositivè necessaria, non partes; sicut creator est necessarius, ut sit creatura, & tamen non est pars illius. Aliud est de intentione conficiendi Sacramentum, ut ex præmissis constat.

Imò verò ex præmissis constat, sed idem, non aliud; videlicet, intentionem Ministri neutiquam intrare ad componendum intrinsecè Sacramentum; at conditionem esse necessariò concomitantem personam Ministri in actuali Sacramenti ministerio, & ideo potiùs intrinsecam Ministro quàm tali, quàm ipsi Sacramento.

Ceterum si cuipiam magis placeat nova opinio Lugonis, per me licet; propter ipsius sentire nihil mutabitur in re; pro cujus ulteriori explicatione, dico:

CONCLUSIO II.

Res & verba in Sacramentis intelliguntur determinata ex institutione Christi, quàmvis non æqualiter in omnibus. Verba item non concionatoria dumtaxat, sed consecratoria.

Prima pars constat ex dictis sect. 2. conclus. 2. ubi ostendimus Christum immediatè instituisse omnia Sacramenta, quæ non sunt aliud, quàm res & verba; ergo & illa oportuit Christum determi-

25.
Christus
immediatè
constituit
omnia Sa-
cramenta
adeoque de-
terminavit
DARE. verba & res.